

ภูมิปัญญาท้องถิ่นของแห้ว

ภูมิปัญญาการเตรียมต้นพันธุ์

1. เตรียมที่เพาะกล้า หรือกระบะเพาะกล้าในร่มที่อากาศถ่ายเทสะดวก ใส่แกลบดำที่มีความหนาประมาณ 5 เซนติเมตร ปรับพื้นให้เรียบ
2. คัดหัวพันธุ์แห้วจีนแก่จัด ขนาดที่เหมาะสม หัวพันธุ์มีลักษณะกลมสมบูรณ์ เนื้อด้านในไม่นิ่ม มีจุกและหน่อตั้งตรง นำผึ่งแดดไว้ 2 – 3 วัน และแช่น้ำทิ้งไว้เป็นเวลา 2 วัน จากนั้นนำไปวางลงบนแกลบดำ
3. คลุมทับด้วยแกลบดำอีกชั้น ความหนาประมาณ 5 – 10 เซนติเมตร ปิดด้วยเศษหญ้าหรือฟางแห้ง และรดน้ำเป็นประจำทุกวัน
4. ประมาณ 25 - 30 วัน หัวพันธุ์จะเริ่มงอก เลี้ยงไว้จนได้ความสูง 20 - 30 เซนติเมตร จึงนำไปปักดำในแปลง

แกลบดำคืออะไร ?

แกลบดำเป็นผลผลิตจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่เหลือจากขั้นตอนการสีข้าวเปลือก ให้กลายเป็นข้าวสารเรียกว่า แกลบดิบ เป็นวัสดุที่มีความพูนดีแต่ไม่สามารถดูดซับน้ำได้ดี ทำให้ไม่เป็นประโยชน์เท่าที่ควร จึงได้มีการนำแกลบดิบมาเผาจนกลายเป็นถ่าน หรือที่เรียกกันว่า แกลบดำ มีน้ำหนักเบาและดูดซับน้ำได้มาก ด้วยคุณสมบัติที่เบาโปร่ง ร่วนซุยจึงถูกนำมาใช้เป็นวัสดุปลูกพืชบางชนิดได้ดี ข้อควรระวังคือแกลบดำจะมีความเป็นด่างสูง ดังนั้นหากต้องการลดความเป็นด่าง ก่อนนำไปใช้งานให้นำไปแช่น้ำเพื่อเจือจางความเป็นด่างออกไปก่อน

ภูมิปัญญาการเตรียมดิน และการปลูก

1. การเตรียมดิน เริ่มจากการไถแปร โดยการไถเปิดหน้าดิน พลิกดินชั้นล่างขึ้นมาตากแดดทิ้งไว้ประมาณ 1 - 2 สัปดาห์ เพื่อให้ดินแห้ง
2. ปล่อยน้ำเข้าแปลงให้ท่วมดินทิ้งไว้ 1 - 2 สัปดาห์ เพื่อให้ดินอ่อนตัวและวัชพืชตาย จากนั้นจึงตีขลุดำเพื่อถอน
3. ระบายน้ำในแปลงปลูกให้เหลือพอแฉะหน้าดินปรับระดับหน้าดินให้เรียบเสมอกัน ใส่ปุ๋ยคลุกผสมกับดินหมักทิ้งไว้ตามความเหมาะสม
4. นำต้นกล้าที่พร้อมปลูกลงปักดำ โยยดินข้าง ๆ กลบตอพอท่วมโคน
5. การปลูกจะใช้วิธีการ ปักดำ โดยมีระยะปลูกควรเว้นห่างระหว่างต้น 70×100 เซนติเมตร หรือเว้นระยะตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ เกษตรกรมีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผลิตอุปกรณ์เป็นเชือกวัดระยะปักหัวแปลง และท้ายแปลงช่วยให้ระยะปลูกมีความสม่ำเสมอ ระยะปลูกที่เหมาะสมมีส่วนช่วยในการควบคุมแมลงศัตรูพืช

“ ภาพบรรยายภาคสัมผัสภูมิปัญญาท้องถิ่นการปักดำข้าว ”

กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจ สามารถติดต่อได้ที่วิสาหกิจชุมชนกลุ่มท่องเที่ยว
โดยชุมชนเชิงเกษตรสร้างสรรค์สมหวังที่วังยาง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี

ภูมิปัญญาการดูแลรักษา

1. แปลงหัวจะต้องมีน้ำขังตลอดเวลา โดยเฉพาะช่วงเริ่มปักดำ จนถึงอายุ 6 เดือน
2. การบำรุงใช้ปุ๋ยเคมี และปุ๋ยชีวภาพ ควรใส่อย่างน้อยจำนวน 2 ครั้ง
ครั้งที่ 1 หลังดำหัวจึนแล้วประมาณ 1 เดือน โดยใส่ปุ๋ยสูตร 16-8-8 (อัตรา 25 กิโลกรัม ต่อ ไร่) และสามารถใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยชีวภาพร่วมด้วย ซึ่งเป็นช่วงที่หัวกำลังเจริญเติบโต และแตกกอ มีการสร้างไรโซม เพื่อสร้างต้นใหม่ ควรใส่ปุ๋ยบำรุงต้น ใส่ปุ๋ย
ครั้งที่ 2 หลังดำหัวจึนแล้วประมาณ 3 เดือน โดยใส่ปุ๋ยสูตร 13-13-21 (อัตรา 50 - 100 กิโลกรัม ต่อ ไร่) และสามารถใส่ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพร่วมด้วย ซึ่งเป็นช่วงที่หัวกำลังสร้างดอกและสร้างหัว หลังจากนั้นเกษตรกรจะแบ่งใส่ปุ๋ยเป็นช่วง ทั้งช่วง 20 - 25 วัน โดยใส่ปุ๋ยสูตร 13-13-21 (อัตรา 50 กิโลกรัม ต่อ ไร่) และใส่ปุ๋ยสูตร 0-0-60 (อัตรา 50 กิโลกรัม ต่อ ไร่) และหยุดใส่ปุ๋ยในช่วงก่อนการเก็บเกี่ยวผลผลิต 1 เดือน
3. การกำจัดวัชพืช ศัตรูพืช และโรคพืช การกำจัดวัชพืชแบ่งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงการคุมหญ้า สามารถหว่านยาคุมหญ้าหรือหยดยาลงในแปลงนาได้ตั้งแต่หลังดำหัวจึนไปแล้ว ไม่น้อยกว่า 3 วัน
4. ถ้าพบว่า มีวัชพืชก็สามารถกำจัดได้ด้วยการฉีดพ่นสารกำจัดวัชพืชบนคันนาสำหรับวัชพืชบางชนิด เช่น หญ้าดอกขาว หญ้าคอมมิวนิสต์ (หญ้าขจรจบ) ตาลปัตรฤาษี สามารถกำจัดได้โดยการถอนหรือดาย การกำจัดศัตรูพืชและโรคพืช สามารถฉีดพ่นได้ตั้งแต่เดือนที่ 2 ถึงเดือนที่ 6 หลังจากการปักดำและหยุดฉีดพ่นอย่างน้อย 1 เดือนก่อนการเก็บเกี่ยว โดยการฉีดพ่นสามารถใช้ได้ทั้งสารชีวภัณฑ์ และสารเคมี ควรใช้ในปริมาณที่เหมาะสม ไม่ส่งผลให้เกิดการตกค้าง และเป็นอันตราย ควรปรับยาทุกปีเพื่อป้องกันการดื้อยาของศัตรูพืช

ศัตรูพืชที่สำคัญของแห้วจีน ได้แก่ เพลี้ยจักจั่น เป็นเพลี้ยที่ดูดกินน้ำเลี้ยงลำต้น หนอน กอเป็นหนอนเจาะกินเยื่อใบ ถ้าพบการระบาดสามารถฉีดพ่นสารเคมีชนิดดูดซึมได้ โรคพืชที่สำคัญของแห้วจีน ได้แก่ โรคราสนิม เป็นโรคที่เกิดจากเชื้อราทำให้ใบเป็นแผลสีน้ำตาล อมส้มคล้ายสีสนิม แพร่ระบาดได้ดีในสภาพอากาศร้อนชื้นในฤดูฝน และโรคใบส้มที่เกิดจากเชื้อรา เกษตรกรควรฉีดพ่นยาป้องกันกำจัดเชื้อราอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งในขั้นตอนของการใส่ปุ๋ยและกำจัดวัชพืช ศัตรูพืช และโรคพืช ได้มีการนำเครื่องมือที่ประดิษฐ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นมาช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน เรียกว่า **“ไม้แหวกร่องแห้ว”** อุปกรณ์พิเศษคิดค้นจากภูมิปัญญาของเกษตรกรช่วยในการแหวกต้นแห้วทำให้เกิดช่องทางสามารถหว่านปุ๋ยได้ง่ายส่องดูศัตรูพืชได้ง่าย ช่วยให้กระบวนการทำการเกษตรได้สะดวกรวดเร็ว โดยปกติระยะในการแหวกร่องแห้วจะมีความกว้างประมาณ 6 - 7 เมตร

ภูมิปัญญาการเก็บเกี่ยว

1. หลังจากการปักดำหัวจิ้น 7 - 8 เดือน เกษตรกรจะเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยสังเกตว่าเมื่อหัวจิ้นเริ่มแก่ ใบจะเหี่ยว และเปลี่ยนจากสีเขียวเป็นสีเหลืองค่อนข้างเป็นสีน้ำตาล หากสังเกตที่หัวของหัวจิ้น จะพบว่าสีของหัวหัวจิ้นเปลือกจะเป็นสีน้ำตาลไหม้ จึงเริ่มทำการเก็บได้
2. การเก็บเกี่ยว สามารถเก็บเกี่ยวได้โดยไม่ต้องระบายน้ำออกจากแปลงนา เรียกว่า “การงมหัว” ต้องใช้มีดตัดใบหัวออกให้หมด โดยใช้เคียวหรืออุปกรณ์พิเศษที่เรียกว่า “เหรียญหวด” หรือเครื่องตัดหญ้าเกี่ยวใบออกให้หมด แล้วจึงทำการงมหัว โดยการย่ำดินต้องอาศัยประสบการณ์ ทักษะ และความชำนาญการงม คืองมรอบลำต้นเป็นวงกลม และงมหัว โดยใช้มือขุดดินขึ้นมาแล้วพลิกหน้าดิน เลือกหัวหัวจิ้นที่ปะปนอยู่ในดิน เลือกหัวจิ้นที่เสีย ลักษณะเน่า ฝ่อ นิ่ม ทิ้งไป และเลือกหัวจิ้นที่สมบูรณ์นำไปใส่ภาชนะที่เตรียมไว้ การงมหัวสามารถทำได้ทั้งกลางวันและกลางคืนนอกจากนี้ใบหัวจิ้นที่ตัดออกก่อนการเก็บเกี่ยว เกษตรกรสามารถนำแปรรูปด้านหัตถกรรมได้ เช่น ชะลอม ตะกร้าใส่ไข่ เป็นต้น

* โดยปกติแล้วส่วนใหญ่เกษตรกรจะงมแห้ว
ในช่วง 5 ทุ่ม – 6 โมงเช้า เนื่องจากไม่ร้อน

คุณลักษณะพิเศษของแห้ว

สามารถอยู่ใต้ดินได้นานถึง 1 ปี แต่อาจจะ
มีผลต่อคุณลักษณะของผลแห้วจีน คือถ้าอยู่
ในดินนานเกิน 10 เดือน มีโอกาสที่หัวแห้วจีน
เน่า ฝ่อ นิ่ม บีบแล้วแตก ซึ่งไม่สามารถจำหน่ายได้
ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าว มีผลดีต่อเกษตรกร
กล่าวคือ หากช่วงเวลาที่เก็บเกี่ยวแห้วจีนราคาต่ำ
เกษตรกรจะยังไม่ทำการเก็บเกี่ยว การเก็บเกี่ยว
ผลผลิตแห้วจีนเกษตรกรจะเก็บเกี่ยวตาม
ความต้องการของตลาดและราคาที่เหมาะสม
พึงพอใจ

